

[K. B. Andersen.]

Et andet udtryk for vanskeligheden ved at drive en dagspresse i vort moderne samfund kan vi se i den omstændighed, at det jo efterhånden er en ganske almindelig ting, at der findes partier i denne sal af en ganske betydelig størrelse, som ikke er i stand til at oprette dagblade eller blot et enkelt dagblad.

Den politiske debat i dagspressen har altså fået betydelig ringere kår, for så vidt som presserøsterne er blevet færre. Uden de muligheder for politisk orientering, som radio og TV giver, ville situationen have været endnu alvorligere.

Dette spørgsmål må efter min mening i høj grad optage det høje ting. Uden en fri og alsidig presse bringes en af de vigtigste forudsætninger for et frit folkestyre i fare. Vi taler — ikke mindst ved højtidelige lejligheder — meget om ytringsfrihed og pressefrihed, men det kan ikke være meningen, at vi skal affinde os med, at denne frihed i virkeligheden mere og mere bliver ensbetydende med frihed for den stærke. Det er en begrænsning af friheden, som vi ellers ikke er villige til at acceptere inden for oplysningsarbejdet eller kulturlivet i øvrigt. Derfor er bladdøden heller ikke alene et emne, der skal debatteres af pressens egne organisationer og medarbejdere. Det drejer sig om at dække befolkningens behov for daglig, alsidig orientering, drejer sig om vilkårene for opinionsdannende og opinionsformidlende presserøster.

Men hvor kommer det offentlige ind i dette billede? Ja, vi ser jo, hvordan det offentlige på andre af kulturlivets felter sikrer det frie ord. Det sker f. eks. på de højskoler, der ikke ville bestå uden de gode økonomiske rammer, staten giver dem. Det sker på de universiteter, der er i samme situation. Vi har her i landet en lykkelig tradition for offentlig støtte til oplysnings- og kulturarbejde uden nogen form for indblanding i institutionernes liv — en tradition, som mange udlændinge misunder os.

Er det da direkte statstilskud, jeg vil foreslå, vil nogen spørge med på én gang forfærdelse og overbærenhed i stemmen. Det vil være ensbetydende med, at pressens frihed vil gå tabt, vil man hævde. Eller som det er blevet sagt: pressen, der er sat til at vogte på staten, kan da ikke modtage

noget af staten. Som om det i mindre grad er f. eks. de fri skolers opgave at vogte på staten og opdrage til sund kritik mod dens virksomhed. Hvad er det, der gør, at de økonomiske midler, der i stigende tempo og i enighed bevilges i dette ting for at sikre den frie folkeoplysning her i landet, vil være frihedsdræbende, hvis de også skulle komme den del af vort kulturliv, som pressen er, til gode? Der mangler stadig svar på dette spørgsmål.

I øvrigt er økonomisk støtte til pressen jo ikke noget principielt nyt. Vi har den i forskellige mere eller mindre direkte former. Told og afgifter på papir falder væk, når papiret anvendes til dagblade. Og af endnu større økonomisk betydning for dagbladene er de begunstigelser med hensyn til beregning af porto, der jo netop i den sidste tid har været så livligt debatteret i forbindelse med det foreliggende forslag til ændring i posttaksterne. Vi har altså, som rimeligt er, offentlige begunstigelser af pressen. Det er blot ganske åbenbart, at de er utilstrækkelige til at sikre de mindre blades eksistens, og det er vel lige så åbenbart, at disse former for indirekte støtteaktioner virker overmåde tilfældigt. Portobegunstigelserne kommer f. eks. næsten ikke de mindre blade, der væsentligst når den lokale læserkreds pr. bud, til gode; de må fuldt ud bære deres distributionsomkostninger selv, medens store landsdelsblade får en økonomisk håndsrækning fra postvæsenet. Derfor er det også helt urimeligt at bringe spørgsmålene om bladdød og ytringsfrihed så stærkt ind i debatten om posttaksterne, der kun er et enkelt og — i det samlede pressebillede — ganske tilfældigt udsnit af pressens økonomi.

Jeg skal ikke her komme med konkrete forslag. Det er det principielle i sagen, jeg gerne vil henlede opmærksomheden på. Men det er hidtil særdeles godt lykkedes at sikre den frie folkeoplysning inden for andre institutioner ved hjælp af offentlige midler, givet i henhold til ganske objektive kriterier, så det kan ikke på forhånd afvises, at det samme kan ske, når det gælder den del af folkeoplysningen og kulturlivet, som pressen udgør. Den eneste tendens, der måske har været og er f. eks. i forhold til de frie skoler, har været en vis begunstigelse af de mindre på bekostning af de større.